

ГАННА КОРОЛЬ
Науковий керівник:
д.е.н., доцент Куриляк В. Є.

РОЗВИТОК НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Пенсійне забезпечення є однією з базових соціальних гарантій стабільного існування суспільства. Інформаційна й економічна глобалізація зумовила інституційні зміни у багатьох країнах, що змушувало уряди до проведення відповідних соціально-економічних реформ. Соціальна політика держав захоплених цією хвилею потребувала суттєвих коректив. Не могли залишитись без змін і пенсійні системи, які сформувалися залежно від специфічних для кожної країни економічних і соціально-культурних чинників.

На сьогодні діюча пенсійна система України продовжує перебувати в стадії реформування, що зумовлено, у першу чергу, погіршенням демографічної ситуації в країні та складною економічною ситуацією, що супроводжується зростанням дефіциту Пенсійного фонду України. Одним із напрямків реформування пенсійної системи є створення умов для розвитку недержавного пенсійного забезпечення з метою залучення громадян до формування пенсійних активів.

Побудова ефективно функціонуючої системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні означає створення нового потужного механізму пенсійного забезпечення. Значущість недержавних пенсійних фондів визначається їхньою спроможністю бути суттєвим джерелом підтримки соціальних стандартів та водночас акумулятором внутрішніх інвестиційних ресурсів для прискореного розвитку національної економіки. Рівень розвитку недержавного пенсійного забезпечення є показником економічного та соціального становища населення країни [2, с. 104].

Загальновідомо, що система недержавного пенсійного забезпечення становить третій рівень пенсійної системи. Її розвиток розпочато з 2004 року після набрання чинності Законом України «Про недержавне пенсійне забезпечення». Основу такої системи складають недержавні пенсійні фонди. Недержавні пенсійні фонди (НПФ) – це непідприємницькі, тобто створені не з метою розподілення прибутку між засновниками, товариства і створюються відповідно до Закону, головною метою їх створення є накопичення пенсій для своїх учасників [4].

Станом на 30.09.2013 в Державному реєстрі фінансових установ України містилася інформація про 89 недержавних пенсійних фондів та 34 адміністраторів НПФ (довідково: станом на 31.12.2012 їх налічувалось 94 та 37 адміністраторів), тобто за 2013 рік кількість НПФ зменшилася на 5, а кількість адміністраторів на 3 [3].

Згідно даних Державного реєстру фінансових установ недержавні пенсійні фонди зареєстровано у 9 регіонах України. Найбільша кількість їх

зосереджена у м. Києві – 63 або 70,8% від загальної кількості. Станом на 30.09.2013 адміністраторами недержавних пенсійних фондів було укладено 61,3 тис. шт. пенсійних контрактів з 49,9 тисячами вкладників, з яких юридичні особи становлять 2,4 тисячі вкладників або 4,7%, на яких припадає 1 436,4 млн. грн. пенсійних внесків (95,7% від загального обсягу пенсійних внесків за системою НПЗ), а 47,5 тисяч вкладників або 95,3% є фізичні особи. При цьому, порівняно з кінцем 2012 року кількість контрактів з юридичними особами зменшилася на 2,2%, а з фізичними особами зросла на 0,2%.

Кількість учасників НПФ відповідно до укладених контрактів становила 589,2 тис. осіб (на кінець 2012 року – 584,8 тис. осіб). Починаючи з 2012 року кількість учасників НПФ дещо збільшилась. Серед учасників НПФ переважно більшість становили особи віком від 25 до 50 років (63,9%), та особи вікової групи від 50 до 60 років (24,4%). Частка учасників НПФ вікової групи старше 60 років – 7,9%, вікової групи до 25 років – 3,8%.

Пенсійні виплати (одноразові та на визначений строк) станом на 30.09.2013 становили 285,0 млн. грн., і збільшились протягом 2013 року на 13,1%, при цьому одноразові виплати – на 10,9%, пенсійні виплати на визначений строк – на 61,8%.

Одним із основних якісних показників, які характеризують розвиток системи НПЗ, є сплачені пенсійні внески. Станом на 30.09.2013 сума пенсійних внесків становила 1501,2 млн. грн., що на 14,2% більше або на 187,2 млн. грн. порівняно з кінцем 2012 року. Загальний обсяг активів, сформованих пенсійними фондами становить 1933,6 млн. грн. Усього за 2013 рік активи НПФ зросли на 16,5% або на 273,5 млн. грн.

Метою інвестування пенсійних активів є, насамперед, збереження пенсійних заощаджень громадян. Тому стратегія інвестування НПФ є більш консервативною, ніж у інших фінансових установ. Загальна вартість доходу, отриманого від інвестування пенсійних активів становила 733,5 млн. грн. або 48,9% від суми залучених внесків, збільшившись протягом 2013 року на 113,2 млн. грн., або на 18,2%.

Офіційна статистика показує, що більшість тих, хто робить внески до НПФ – це юридичні особи і лише 4% внесків до НПФ становлять платежі фізичних осіб. Пасивність населення зумовлена, перш за все, недовірою до фінансових установ.

Іншою проблемою, що стримує розвиток НПЗ є відсутність достатньої кількості фінансових інструментів, в які можна прибутково інвестувати накопичені в НПФ кошти. Основними об'єктами інвестування активів НПФ є: депозити в банках (37% інвестованих активів), облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України (32%), акції українських емітентів (14%), цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України (10%). В умовах слаборозвиненості фінансового ринку в Україні така політика і є виправданою, проте вона суттєво уповільнює розвиток НПФ [1].

Для розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні необхідно розробити комплекс заходів щодо інформування громадян про розвиток недержавного пенсійного забезпечення. Уряд повинен забезпечити громадянам

України гарантії повернення своїх внесків і створення механізмів їх захисту. Потребує розширення фінансових інструментів, які дадуть можливість залучати кошти фізичних та юридичних осіб у сферу недержавного пенсійного забезпечення та інструментів, у які НПФ можуть вкладати свої активи. Необхідно також забезпечити зі сторони держави сприятливі умов на фондовому ринку, що дасть можливість розширення напрямів інвестування пенсійних активів.

Отже, розвиток НПЗ дасть можливість забезпечити додаткові до державних пенсії громадянам та надасть внутрішньому ринку інвестиційні ресурси, які так потрібні сьогодні Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бірюк С. О. *Недержавне пенсійне забезпечення сьогодні та завтра.* – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://uaib.com.ua/files/articles/1841/87_4.pdf.

2. Голда Є. С. *Сучасний стан та перспективи розвитку недержавних пенсійних фондів України.* – *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля* № 16 (205) 2013. – С. 104–107.

3. *Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 30.09.2013 року.* – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/docs/Ogliad/NPF/NPF_III_kv%202013.doc.

4. Чавс Х. В. *Діяльність недержавних пенсійних фондів в Україні.* – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=2100>.

ЮЛІЯ ЛЕЩУК

Науковий керівник:

д.е.н., професор Савельєв Є. В.

ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ ВАЛЮТНИХ РИЗИКІВ НА ГЛОБАЛЬНОМУ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

В умовах посилення процесу глобалізації на сучасному етапі розвитку банківської системи розширюється спектр нових фінансових послуг і зростають обсяги банківських операцій з іноземною валютою. За таких умов банки змушені враховувати зміни валютного курсу шляхом керування валютними ризиками. Оптимізація ризиків, зокрема валютних, є головним у системі факторів, які впливають на фінансовий стан банків та перспективи їх розвитку.

Проблеми ідентифікації, аналізу та управління валютними ризиками банківських установ знайшли своє втілення у працях: Л. О. Примостки [3], Т. А. Коломієць [2], Н. М. Ткачук [4], Н. О. Ботвіної [1].

Валютний ризик – це потенційна загроза фінансовому стану банку в результаті несприятливих змін валютних курсів під впливом різноманітних